

Themanummer

Mythe van de participatie

Rooilijn

Tijdschrift voor wetenschap en beleid in de ruimtelijke ordening

Stelling

'Echte' inspraak is bij burgerparticipatie vaak afwezig

Een gedecentraliseerde energietransitie

Achtergrond

Ladder op, ladder af: 50 jaar participatie

Sociaal leren in participatieve planning

Sleutels voor incrementeel ontwikkelen

Brokerage in participatief stedelijk bestuur

Experimenteren met participatie en de Brabantse Omgevingsvisie

Interview

"We zoeken naar verbinders in de stad"

InBeeld

Handen uit de mouwen voor de groene stad

Column

Toespraak

Colofon

Rooilijn

Postbus 15690
1001 ND Amsterdam
info@rooilijn.nl
www.rooilijn.nl

Jaargang 52 / Nummer 3 / 2019

Oplage: 1.100
ISSN 13802860

Rooilijn is een uitgave van de Faculteit der Maatschappij en Gedragwetenschappen, Afdeling Geografie, Planologie en Internationale Ontwikkelingsstudies van de Universiteit van Amsterdam.

Lid worden

Door lid te worden steunt u het Nederlandse tijdschrift voor wetenschap en beleid en wordt de Rooilijn bij u thuis bezorgd. Meld u aan via de website, de mail of per briefkaart.

33,50 euro per jaar (studenten)
50,50 euro per jaar (particulieren)
80,00 euro per jaar (instellingen)

20,00 euro los nummer inclusief verzendkosten

U kunt Rooilijn ook helpen door geld te doneren, maak een bedrag naar keuze over naar rekeningnummer NL19DEUT0540408484, ten name van Universiteit van Amsterdam, onder vermelding van C.2580.0003 - gift Rooilijn.

Partners

Rooilijn wordt mede mogelijk gemaakt door de Universiteit van Amsterdam, afdeling GPIO en door de Hogeschool van Amsterdam, onderzoeksprogramma's Urban Technology en Urban Management.

Kopij

De redactie stelt spontane toezending van voorstellen voor artikelen op prijs. Auteurs-richtlijnen treft u aan op de website.

Advertenties

We overleggen graag over mogelijkheden om te adverteren. Neem contact op via de website of de mail. Een indicatie van de tarieven vindt u op de website.

Redactie

Melika Levelt (hoofdredacteur),
Carla Huisman (eindredacteur),
Rosa Slagt (bureauredacteur),
Arend Jonkman (penningmeester),
Jelle Adamse, Cato Allaert,
Jolein Bergers, Jeanne Blok, Eva Bosman, Astrid Druijff, Iris van Gent, Gerben Helleman, Sigrid Heirman, Edwin Hermans, Lianne Hulsebosch, Diederik de Koe, Marije Koudstaal, Marie Krop, Dolly Loomans, Maarten Markus, Stefan Metaal, Elin Nieland, Jasper Reijenga, Federico Savini, Kim Carlotta Von Schönfeld, Gideon Spanjar, Stefan Sweijen, Andrew Switzer, Amanda Vlieger, Alexander Woestenburg

Nummerredactie

Arend Jonkman (trekker),
Dolly Loomans en Elin Nieland

Ontwerp en vormgeving

MARK IT ZERO, Amsterdam

Drukwerk

MarcelisDékavé, Alkmaar

Rechten

© Auteurs en Universiteit van Amsterdam, Afdeling Geografie, Planologie en Internationale Ontwikkelingsstudies. Deze uitgave

heeft geen commercieel oogmerk. Getracht is alle rechthebbenden te achterhalen. Diegenen die menen alsnog aanspraak te kunnen doen op gelden worden verzocht contact op te nemen. Artikelen uit Rooilijn mogen niet worden verveelvoudigd, opgeslagen of openbaar gemaakt zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de redactie.

Themanummer

Mythe van de participatie

Dit Rooilijn themanummer maakt deel uit van het R-LINK project uit het VerDuS-onderzoeksprogramma Smart Urban Regions of the Future met projectnummer 438-15-159 398 dat (mede) gefinancierd is door de Nederlandse Organisatie voor Wetenschappelijk Onderzoek (NWO) en Regieorgaan SIA.

Het nummer is mede mogelijk gemaakt met steun van de volgende partners: Hogeschool van Amsterdam, Universiteit van Amsterdam, Hanzehogeschool Groningen, AMS Institute, Antea Group, Tertium, Rijckenberg Advies Stedelijke Ontwikkeling D&D, Pakhuis de Zwijger, Gemeente Groningen, Gemeente Amsterdam, Amsterdam Economic Board, Metabolic, Boeletuin, Park om de Hoek, Toentje Noorden Duurzaam en Ondernemersvereniging Tuinen van West onder leiding van Wageningen UR.

Recensies

Marlijn Lodewijks

Brede kijk op projectontwikkeling

Peek, G.-J. & E. Gehner [2018]
Handboek Projectontwikkeling,
 nai010, Rotterdam, 432 p., ISBN
 978-94-6208-396-7, € 75,00

Wie denkt dat projectontwikkeling alleen gaat over het stapelen van stenen, zit eraan. In het *Handboek Projectontwikkeling* wordt haarfijn uitgelegd dat projectontwikkeling een vak is met hoofdzakelijk een maatschappelijke opgave. De werkelijke waardesprong komt juist door het realiseren van een sociaal, economisch, ecologisch en/of cultureel belang dusdanig op te pakken dat een verbetering ontstaat. De steeds complexere ontwikkelopgaven en de noodzaak tot innovatie nopen tot een bredere belangenafweging. Des te belangrijker om in het woud van deze complexiteit een handboek

tot je beschikking te hebben die uitleg geeft over het vakgebied. Geordend aan de hand van prachtig vormgegeven tabbladen, doorloopt het boek een aantal aansprekende voorbeelden en verschillende facetten van gebiedsontwikkeling, zoals het wetgevende- en beleidskader, het optekenen van een ontwerp, de exploitatiefase en de diverse contractovereenkomsten.

De diverse voorbeelden geven een brede inblik in de diversiteit van relatief grote projectontwikkelingen. Zo legt het project *Bakenmonde* in Nieuwegein de nadruk op het ontwikkelen vanuit de opdrachtgever. Door een flexibel bouwconcept, geïnspireerd op 'LEGO', wordt met het doorlichten van de bestaande bouw een transformatie gerealiseerd waarbij de investeringsbeslissing genomen kan worden door een *total cost of ownership*, waarbij behalve de prijs voor realisatie en aanschaf ook de kosten gedurende het gebruik worden meegenomen. In het project *ZuiderDuin* in Almere ligt de nadruk juist op het ontwikkelen vanuit *soft skills*. Zowel in de look-and-feel van het project (hier wordt uit het niets een volledig duinlandschap gerealiseerd) als in de samenwerking komt dit tot uitdrukking. Wienke Bodewes, scheidend directeur van Amvest, legt het als volgt uit: "Moderne projectontwikkeling is veel meer een teamprestatie dan voorheen waarbij de conceptontwikkeling en het civiel ingenieren elkaar moeten versterken" (p. 134). Het kantoorgebouw *The Edge* in Amsterdam, ontworpen

door OVG Real Estate, kent een gebruikersgedreven strategie. Insteek bij deze ontwikkeling was om zoveel mogelijk innovatie toe te passen. Door middel van sensoren kan het gebouw op de behoeften van de gebruikers reageren en anticiperen. Dat heeft het tot het meest duurzame en slimste kantoorgebouw ter wereld gemaakt. Dit project doet ontwikkelaars de ogen openen dat (data-gestuurde) service steeds belangrijker wordt. De gemeente Nijmegen en gebiedsontwikkelaar BPD houden elkaars hand al vast vanaf 2005 bij het realiseren van de Waalfront. Op de Handelskade is een nieuw stuk binnenstad aan Nijmegen toegevoegd en in het Honigcomplex is een creatieve hotspot van ongeveer tweehonderd veelzijdige gebruikers gecreëerd. Het gezamenlijke ontwikkelbedrijf werkt hier met een grondexploitatie die uitgaat van de actuele marktwaarde. Dat maakt het mogelijk beslissingen die afwijken van een initiële opbrengstverwachting per deelproject te reguleren. Zo bleef het mogelijk om gedurende de afgelopen jaren ook in deelplannen realisaties tot stand te brengen.

Naast de beschrijving van deze voorbeelden gaat het grootste gedeelte van het handboek in op het uiteenrafelen van de verschillende aspecten van projectontwikkeling. In het hoofdstuk over samenwerking springt het deel over marketing eruit. De kunst van een sterke gebiedsontwikkeling is het neerzetten van een concept dat ook beleefbaar is voor de klant en

de samenwerkingspartners. Met marktonderzoek komt de betreffende doelgroep in beeld. De kunst is vervolgens om het project dusdanig te vertalen naar de betreffende doelgroep dat deze zich werkelijk aangetrokken voelt tot het plan.

In het hoofdstuk over het wetgevende- en beleidskader staan veel handige tips, zoals de verwijzing naar de website www.ruimtelijkeplannen.nl, waar je moeiteloos op straatnaamniveau de bestemmingsplannen kan vinden. In de milieuparagraaf wordt overzichtelijk uitgewerkt hoe de prestatienorm duurzaamheid werkt. Dit hoofdstuk geeft een handige leidraad voor starters in projectontwikkeling. Voor de ervaren projectontwikkelaar biedt het weinig nieuwe inzichten.

Het hoofdstuk over tekenen legt uit hoe de verschillende tekenfases van een project in elkaar zitten. Hierdoor vervalt dit hoofdstuk in functionele opsommingen. Het was interessanter geweest als het handboek hier de keuze had gemaakt om les te geven in stedenbouw. Het uiteenzetten van stedenbouwkundige structuren, historische analyses, de keuze tussen het voegen in een aanwezig profiel of er juist afstand van te nemen. Het overbrengen van deze diepgaandere principes achter stedenbouw zouden het mogelijk maken om het opdrachtgeverschap aan de stedenbouwkundige kant op een hoger niveau te krijgen. Het handboek geeft zelf wel aan dat

“goede, duidelijke en transparante uitgangspunten nodig zijn voor kwalitatief opdrachtgeverschap” (p. 276), maar geeft de projectmanager onvoldoende aanknopingspunten om deze kwalitatieve rol nog beter op te pakken.

Het hoofdstuk over de vastgoed-exploitatie biedt een heldere uiteenzetting van zowel grondexploitatie, en van de stichtingskosten voor de opstellen, fiscaliteit en methoden voor het toepassen van risicomanagement. Het bevat de nodige basiskennis om de financiële kant van projectontwikkeling te begrijpen. Om het rekenen zelf in de vingers te krijgen volstaat een uitleg sec in woorden niet. Mocht het doel zijn om bekwaam te worden in het rekenen dan adviseer ik om aan de slag te gaan met Excel. Praktische oefenopgaven zijn te vinden bij *Investeren in vastgoed, grond en gebieden* van P.J. Vlek en anderen (2016) of het *Basisboek vastgoedrekenen* van J.C. de Jong (2016). Naast rekenen, draait het in de projectontwikkeling uiteraard om de interpretatie van de cijfers en de kundigheid deze toe te passen op de specifieke locatie. Wat maakt dat in het ene project een bruto aanvangsrendement (de huuropbrengsten gedeeld door de investering) van vier en half procent acceptabel is en in het andere zeven procent? Helaas ontbreekt de referentie van de cijfers met de gerealiseerde praktijk. Een tip voor het volgende handboek om ook daarin inzage te geven.

Kortom, het Handboek is een uitgebreide uiteenzetting van de vele facetten van projectontwikkeling. Zowel de basisprincipes van rekenen en wetgeving als de verbreding van het werkveld door de focus op flexibiliteit, participatie en het realiseren van een maatschappelijke impact worden inzichtelijk gemaakt. Het boek is echter gevuld met een veelheid aan modellen en kaders, waardoor het vak voor bijvoorbeeld een student ongrijpbaar en veelkoppig blijft. Het beste kan het handboek worden gebruikt om zelf te bepalen op welke onderdelen verdieping moet wordt gezocht. En dan kunnen, zoals een projectontwikkelaar past, de handen uit de mouwen worden gestoken.

Marlijn Lodewijks (m.lodewijks@bpd.nl) is ontwikkelingsmanager bij BPD Ontwikkeling.

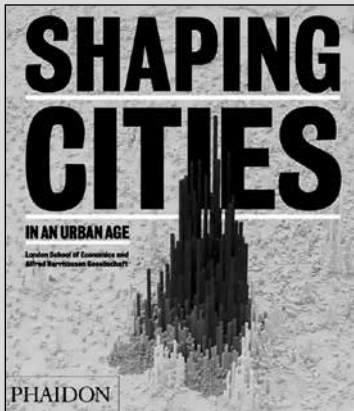
Brian Doucet

Big picture thinking on the future of the city

Burdett, R. & P. Rode (Eds.) (2018) *Shaping Cities in an Urban Age*, PHAIDON, London School of Economics, 448 p., ISBN 978-0-714-87728-0, € 59,95

Shaping Cities in an Urban Age is the third in a series of volumes that examines major urbanisation trends from across the world. It is part of the Urban Age project based at the London School of Economics, which was started in 2005 as an 'international

Recensies

investigation into the future of cities.' One of the key aims of the Urban Age project is to address knowledge gaps that cities are unable to fill through their own scarce resources. This opens up partnership potentials to share expertise and peer-to-peer learning, and heightens international visibility of key urban challenges and opportunities. Joan Clos sets this tone of partnership early on in the book: "Urbanism has become too important not to seek a serious pragmatic and professional approach based on both real citizen engagement and scientific methods. Participation defines the problems; design should provide the proper solutions" (p. 32).

Editors Ricky Burdett and Phillip Rode, both from the London School of Economics, have compiled an impressive list of authors and contributors in this hefty volume of almost 450 pages. Fifty-five relatively short, well-written and succinct chapters bring together diverse perspectives, places and challenges, all under the umbrella of identifying

key urban trends that will dominate through-out the 21st Century, and proposing innovative and timely solutions. Well-known contributors from both academia and practice include: Edward Glaeser, Jo Noero, Richard Sennett, Saskia Sassen, Maarten Hajer and Janette Sadik-Khan, to name but a few.

The book is divided into sections that feature essays, data and images grouped around five themes: *emergence*, which explores the ways that official plans and policies are often experienced in different and unintentional ways by residents on the ground; *power*, which examines the often complex and tenuous relationships between national and local governments; *uncertainty*, which focuses on the complex and overlapping issues of political, social, economic and environment uncertainties; *constraints*, which focuses on issues of urban form and urban governance and *interventions*, which highlights several important examples.

The volume's global perspective is important because it regularly reminds readers that the majority of the world's urban infrastructure that will be in place in 2050 has yet to be built. Burdett and Rode estimate that an additional 2.5 billion people will live in cities by then, most of them in Asia and Africa, with China alone being home to nearly 1 billion urban dwellers by 2030. This point is echoed in chapters by Nicholas Stern and Dimitri Zenghelis, who describe the process of 'locking-in'

cities, and Jagan Shah's chapter on India, where upwards of 80% of the urban infrastructure of 2050 still needs building. Rapid urbanisation, particularly in the Global South, is an intense, yet recent period in human history; this means that decisions made in the coming years will determine if our future urban age is one of sprawl, or sustainability.

While the Urban Age project is both organic and multi-faceted, its broad focus is on the relationships between urban form and urban society. The use of the word *shape* is explained as being both a noun that refers to the urban form, setting, size and scale, and the verb *shaping* which implies that cities are malleable and the product of questions of how to invest resources, and listen to and make tough choices.

It is a book that clearly celebrates the possibilities of the city and the chaos, density, complexity and agglomerations that it produces. This vision is perhaps best represented by Suketu Mehta, who writes that: "All over the world, there's a giant renunciation of personal space. The attraction of the big house, with its lawns and swimming pools, belong to the last century. People are choosing to go home from work to sleep in tiny spaces, like peasants in medieval towns choosing to come behind the walls of the fort after nightfall. Except this time, it's not because they might be prey to marauding bandits; that the countryside is unsafe. Now they come to the cities because the countryside

Signalementen

is boring. The city is exciting" (p.80). While the chapters presented in this book paint insightful and inspiring stories from cities around the world, readers looking for more radical interpretations of the contemporary city or radical visions for its future will need to look elsewhere. A case in point is the very well written chapter by architect Jo Noero. In discussing post-Apartheid housing in South Africa, Noero points out the huge inequities in housing, where some of the country's wealthiest residents live in houses of 2-3000 square metres, while the poor must subsist with dwellings of just eight square metres. The solutions presented are not to redress these inequalities through transformative taxation and redistribution policies, but rather to rethink the design of these small houses, while also bringing in new sources of private financing. This echoes other chapters that look towards design solutions, rather than ones which address capital or class inequities.

Saskia Sassen delves into the topic of finance and inequality in some detail in her chapter entitled 'who owns the city?' where she explores the role of urban real estate as storage space for capital, particularly since the 2008 Financial Crisis. This, she argues, has led to rapidly rising housing prices, which put affordability pressures on working- and even middle-class urban households. But again, the solutions proposed are far from radical. Sassen argues that some degree of inequality is inevitable in

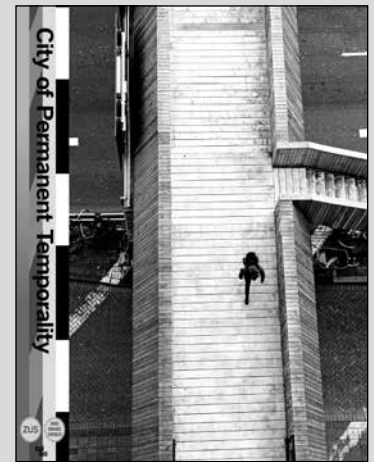
an entity as complex as a city, but that this new context challenges what is considered to be an acceptable level of inequality, which will vary from place to place. In general, the solutions proposed in this book are more about reordering or redesigning space, rather than reshaping the relationship between capital, labour, finance and class found in more critical strands of urban scholarship and activism.

Notwithstanding this, the two real strengths of this book – its global reach and its visual imagery – make it a valuable resource for students, scholars and practitioners looking for a clear and compressive account of key urban challenges around the world. The attention given to chapters (and authors) from the Global South is very laudable and essential, given the nature of urbanisation in the 21st Century. The many images throughout the book both complement the parallel text and work as stand-alone visuals that brilliantly illustrate the challenges and opportunities of our future urban world.

Brian Doucet (brian.doucet@uwaterloo.ca) is Canada Research Chair in Urban Change and Social Inclusion and Associate Professor at the School of Planning, University of Waterloo.

City of Permanent Temporality

Boxel, E. van & K. Koreman (2019)
City of Permanent Temporality,
nai010, Rotterdam, 450 p., ISBN 978-94-6208-220-5, € 39,95

Met 'permanente tijdelijkheid' stelt het bureau *Zones Urbaines Sensibles* (ZUS) een nieuwe manier van 'stad maken' voor. Een strategie die vertrekt vanuit de gedachte dat een stad altijd in beweging is, continu in verandering. Samen met een terugtrekkende overheid en het falen van de markt vraagt dit om nieuwe methoden van planning en ontwerp. Een denk- en werkwijze van onderop waarin waarden en mensen centraal staan en waarbij nieuwe verbanden worden gelegd tussen architectuur, economie, politiek en openbare ruimte. Dit dikke Engelstalige boek bevat veel foto's en afbeeldingen en beschrijft de (ontstaans-)geschiedenis van ZUS. Het omschrijft hoe je tijdelijke

Signalementen

interventies kan inzetten voor lange termijn oplossingen. Dit aan de hand van twee internationaal bekende en prijswinnende projecten. De eerste is De Luchtsingel, een houten voetgangersbrug die Rotterdam Noord met het centrum verbindt en nieuw leven brengt in een vergeten gebied met een dakker, een park en een evenemententerrein op een voormalig spoor. De tweede is het aangrenzende SCHIEBLOCK, een creatieve verzamelplaats met studio's en semipublieke ruimtes voor ontmoeting en performance. Beide testlocaties voor de stad van permanente tijdelijkheid.

Explaining Dutch Spatial Planning

Dijk, T. van, F.M.G. van Kann & J. Woltjer (2019) *Explaining Dutch Spatial Planning*, InPlanning, Groningen, 207 p., ISBN 978-94-9193-741-5, € 39,50

Ruimtelijke ordening, in de zin van beheersing van landgebruik, komt in de meeste delen van de wereld voor. Mensen passen de landschappen die ze bewonen aan en dat vergt enige vorm van onderlinge afstemming en daarmee een plan. De manier waarop deze planning plaatsvindt, verschilt echter sterk in tijd en ruimte.

Planologen zijn altijd geïntrigeerd geweest door de overeenkomsten en verschillen tussen die diverse benaderingen van landinrichting. In tegenstelling tot andere disciplines

heeft dit echter nauwelijks tot systematische vergelijkende overzichten geleid. Gezien de enorme verschillen binnen en tussen landen - als gevolg van een andere politieke, culturele en institutionele context - is dit niet vreemd. Toch kan veel worden geleerd van het inzoomen op één land. Dit boek beschrijft het Nederlandse planningsysteem en laat zien dat daarbinnen verschillende benaderingen bestaan. Tevens wordt door niet-Nederlandse voorbeelden geïllustreerd hoe soortgelijke objecten van planning in het buitenland ook bepaalde planningsculturen opleveren.

Meer met Meer

Bouma, G., B. Boonstra & E. Vanempten (2019) *Meer met Meer*, InPlanning, Groningen, 374 p., ISBN 978-90-8192-176-3, gratis te downloaden via inplanning.eu

Het gaat goed met de economie en met ons algemeen welzijn. Ook ruimtelijke kwaliteit krijgt opnieuw aandacht en steeds vaker laten we niet-monetaire waarden meewegen in onze ruimtelijke keuzes. Een ideale tijd dus, om daadwerkelijk zaak te maken van de grote transities waar onze huidige maatschappij voor staat. Tegelijkertijd zorgt een goed draaiende economie voor zowel tijds- als ruimtedruk. Bekende en nieuwe vragen om ruimte buitelen over elkaar. Samen met de ruimtelijke opgaven stapelen zich ook het aantal actoren op dat bij ruimtelijke transformaties betrokken is: overheden, bedrijven, burgers, belangenverenigingen, investeerders. We willen steeds maar meer met meer. Die eindeloze ambitie was het hoofdthema van de PlanDag 2019, een gezamenlijk initiatief van Stichting Planologische Discussiedagen (PDD), Beroepsvereniging van Nederlandse Stedebouwkundigen en Planologen (BNSP) en de Vlaamse

Vereniging voor Ruimte en Planning (VRP). In dit document zijn alle inzendingen van papers, opinies en praktijkbesprekingen gebundeld. Op basis van alle bijdragen en discussies ontstaat een beeld over hoe het 'Meer met Meer' op een goede manier kan worden ingezet, welke voorbeelden partijen op weg helpen en wat dat van ruimtelijke professionals vraagt.

Shrinking Cities in Romania

Ilinca Păun Constantinescu (red.)
(2019) *Shrinking Cities in Romania*,
DOM publishers, Berlijn, 460+357 p.,
ISBN 978-3-86922-372-8, € 48,00

Krimpsteden zijn een wereldwijd fenomeen. Daar waar de megasteden blijven groeien, daalt het aantal inwoners van veel kleinere steden. Een ontwikkeling die vaak wordt genegeerd, zeker in landen die te maken hebben met grootschalige emigratie. Zo ook in Roemenië. Sinds het einde van het Warschaupact zijn de politieke en economische omstandigheden hier en in de rest van Oost-Europa flink veranderd. Het kapitalisme en het openen van de grenzen heeft veel economische voorspoed opgeleverd, maar tegelijkertijd heeft het ook voor een sociale en ruimtelijke scheiding gezorgd. In een tweeluik ('onderzoek en analyse' en 'reacties en interventies') geven een scala aan auteurs inzage in de achterliggende oorzaken van en oplossingsrichtingen

voor deze krimpgebieden. Het gaat hen niet alleen om de demografische, maar ook om de sociaal-culturele, fysieke en economische veranderingen. Dit op basis van een interdisciplinair onderzoek met wetenschappers, kunstenaars, architecten en planologen. Door een brede blik aan te houden, en in combinatie met de toegepaste maatregelen en voorstellen uit deel twee, is dit Engelstalige naslagwerk ook leerzaam voor andere krimpregio's in de wereld.

De Stad van de Toekomst

BNA Onderzoek (2019) *De Stad van de Toekomst*, BNA, Amsterdam, 240 p.,
ISBN 978-94-9247-419-3, € 29,95

Het afgelopen jaar is een door de branchevereniging van architectenbureaus (BNA) gecoördineerde ontwerpstudie uitgevoerd naar de stad van de toekomst. Tien breed samengestelde teams deden onderzoek in de vijf

grootste steden van Nederland: Amsterdam, Rotterdam, Utrecht, Den Haag en Eindhoven. Met inspirerende beelden en concrete handelingsvoorstellen schetsen de auteurs hoe de belangrijke transitie van onze tijd een plek kunnen krijgen in de stad. Aan de hand van tien ontwerpvisies laat men zien hoe de stad van de toekomst klimaatbestendig kan worden, slim kan omgaan met energie en mobiliteit, ontmoeting kan stimuleren en een aangename plek kan blijven om te wonen en te leven. Deze ontwerpstudies zijn aangevuld met achtergrondartikelen, commentaar van experts en met beschouwingen en interviews met projectpartners en betrokkenen. Men houdt daarbij een pleidooi om van de gebaande paden af te wijken. Door slimme koppelingen te maken tussen verschillende opgaven, schaalniveaus, systemen en disciplines. De werkvorm van een ontwerpstudie is gepast, omdat hierdoor de traditionele sectorale en institutionele kaders goed kunnen worden ontstegen.

Column O. Naphta

Toespraak

Laat participatie nou net een van mijn lievelingsonderwerpen zijn. Ik was net afgestudeerd toen het participatievirus om zich heen greep, toen nog inspraak geheten. Hè ja, zes jaar studeren op plannenmakerij, hoe doe je dat, waarom in hemelsnaam, voor wie, door wie, nog meer van zulke vragen die jullie wel kennen, en opeens staan er insprekers zenuwachtig te hakkelen dat het anders moet. Ze zeggen niet dat ze het beter weten – weten, kennis, is in Nederland traditioneel verdacht als de uitkomst niet bevalt – maar ze bedoelden het wel. Het paste allemaal in elkaar in die dagen: de spelling moest worden vereenvoudigd, zo niet afgeschaft, zodat niemand meer fouten kon maken met zinnen zoals ‘de mijsjes zongen mooie weisjes en dirk-jan maakte er een skripsie van.’ Ook hoofdletters werden meteen met het taalwater doorgespoeld, samen met de grammatica, zodat nu bijna niemand meer het juiste betrekkelijk voornaamwoord gebruikt: ‘het mijsje die...’ De opdringende alphagolf wist voor de propedeuse Planologie het vak Statistiek af te schaffen. Cijfers, (be)rekenen, wiskundig bepalen, wat heeft dat in vredesnaam met de inrichting van de ruimte te maken waarop ik afgerekend wil worden? Afgerekend? Geschikt bevonden, zult u bedoelen. Ook de deskundige werd participant. Na ondoorgroendelijke groeps samenwerkingbezweringsformules eindigden vacatureadvertenties voortaan met een oproep aan ‘geschikte kandidaten’ om te solliciteren. De welzijnssector bloeide op met zijn ruïneuze jargon van ‘signalen die overkomen’, ‘omturnen’, ‘naar jou toe aangeven’, overvloeiend in eindeloze kletspraat over ‘je eigen identiteit’ die best wel een proactieve benadering mag hebben om het ‘het volledige plaatje’ waar te maken tot de actuele sociaalspraak ‘ik zie mijn tante eigenlijk niet heel erg frequent vaak’, van een duimenkrommende twitteraar die, naast ons tafeltje, gezellig aan het dineren was met zijn al even duimenkrommende partner. Dat was en is de simultane maatschappelijke milieusoepp waarin inspraak

van betrekkelijk onschuldig verschijnsel is opgetild naar een wettelijk geregelde participatieformule als onderdeel van planprocessen.

Kortom, ik heb ervan genoten en er ontzettend veel van geleerd. Maar wat?

Dat inspraak na het schuchtere begin zonder regeling, zonder hiërarchie, laat staan zonder vakmanschap niks zou worden. Vakmanschap? Oh ja, vakmanschap. Wie nu de participatiesector onder de loep neemt, wordt bedolven onder de professionals die op de participatiemavo hebben geleerd hoe je de productie niet alleen in stand houdt, maar ook profijtelijk kan uitbreiden. Neem de medische sector. Laatst had ik een zere knie en prompt kreeg ik na bezoek aan een hoog gespecialiseerde professional een ellenlange vragenlijst – ‘heeft u twee minuten?’ – waarin me werd gevraagd of dokter (man/vrouw; kind geen bezwaar) wel behoorlijk met me heeft gecommuniceerd? En als klap op de participatieve vuurpijl of de beslissing wel in samenspraak is genomen, welk cijfer ik die geef op de schaal 1-10. Dat bedoel ik. Kom ik met een levensbedreigende zere knie bij de specialist die er meteen het mes inzet voor het te laat is, wordt er naderhand gesuggereerd dat ik aan dat snijwerk een hele persoonlijke kromme incisie had kunnen geven – en of ik dat even wil ‘delen’ met de toeziende enquête dienst. Is dit geen subliem voorbeeld van zelscheppende werkgelegenheid in de participatiesector? Wie-schrijft-die-blijft.

Heb ik nog meer geleerd?

Ja. Nou, eh, ik bedoel dit: REDUCTIE. Alles kleiner maken om de leek de kans te geven te geloven dat hij ertoe doet. Een structuurplan voor de stedelijke regio over 25 jaar? Dat gaat de participatiepet ver te boven. Dan liever het wijkpostzegelplan, afdeling bomen. De kartelrand van de postzegel dus. Een hele avond over de vervanging van zeven halfzieke iepen met als uitkomst dat we het nog eens ‘met z’n allen’ aanzien en de bomendokter er nog eens naar laten kijken. Als die z’n bijl maar niet meeneemt.

Rooilijn KenniskRING

Rooilijn presenteert Rooilijn Kenniskring: een reeks halfjaarlijkse bijeenkomsten waarin aandacht wordt gegeven aan interessante en actuele onderwerpen in de ruimtelijke ordening.

Op donderdagavond 23 januari 2020 vindt de negende Kenniskringbijeenkomst plaats. Rooilijn, i.s.m. R-LINK, nodigt jonge en ervaren professionals en studenten uit mee te praten over de mythe van participatie en de open stad.

De mythe van participatie en de open stad

Debat over uitdagingen en dilemma's voor een stevige rol van burgers, ondernemers en maatschappelijke organisaties in stedelijke ontwikkeling

Sprekers

Max Smit, Kwartiermaker maakproces Omgevingsvisie Amsterdam 2050 bij Ruimte & Duurzaamheid, gemeente Amsterdam

Ilse van Rijnsingen, Teamlid programma Omgevingswet in Brabant

Peter Bootsma, voorzitter Noorden Duurzaam

Stan Majoor, lector Coördinatie Grootstedelijke Vraagstukken, Hogeschool van Amsterdam

Karin de Nijs, onderzoeker aan Hogeschool van Amsterdam en Projectmanager & adviseur bij Stichting Place Makers

Wendy Tan, onderzoeker R-LINK aan Wageningen University, associate professor Western Norway University of Applied Sciences

Melika Levelt, onderzoeker R-LINK aan Urban Technology, Hogeschool van Amsterdam en hoofdredacteur Rooilijn.

Gespreksleider

Michiel Hulshof

Locatie

Pakhuis de Zwijger, Amsterdam

Datum en tijd

Dinsdagavond 23 januari 2020 met aansluitend een borrel

Kijk voor precieze tijden en programma op: dezwijger.nl/agenda

Deelname is kosteloos

Aanmelden kan via dezwijger.nl/agenda

PAKHUIS DE ZWIJGER*

